

Magyar lexikai elemek a *Derevjane chudo* című kárpátaljai népmese gyűjteményben

Rezümé. Tanulmányunkban az 1981-ben napvilágot látott *Derevjane chudo* című kárpátaljai népmese gyűjtemény anyagának hungarizmusait gyűjtöttük össze, s adjuk közre szótárrá szerkesztett formában.

Резюме. У статті у вигляді окремих словникових статей представлено гунгаризми, виокремлені зі збірки народних казок під назвою «Дерев'яне чудо».

Abstract. The article presents Hungarian loanwords as separate vocabulary entries selected from the collection of fairy tales "Derevjane chudo".

Az egymás mellett élő népek mind kultúrájukban, mind nyelvükben hatással vannak egymásra. Bizonyos gyakoriságú érintkezés jön létre e népek tagjai között. Megismerik a másik nép szokásait, elsajátítanak tőlük különböző mesterségeket, megismerik az azokhoz tartozó eszközöket, melyek idővel meghonosodnak náluk is, s ezzel együtt meghonosodnak a nyelvükben azok megnevezései is (Lizanec 1970: 35). Így tehát „a nyelvi kölcsönhatások vizsgálatában fundamentális fontossága van a társadalmi, művelődéstörténeti, politikai és néhány más nem nyelvi tényező számbavételének” is (Kontra 1981: 18). Az felsorolt tényezők segíthetik a magyar–szláv nyelvi kapcsolatok jobb megértését is. Ugyanis „a kárpátaljai magyar nyelvjárások már Trianon előtt is a magyar nyelvterület permvidékét alkották” (P. Lakatos–T. Károlyi 2002: 244), ahol a ruszin, a román és a magyar pásztor békésen terelgette nyájait a hegyi legelőkön, egymástól tanulva az állattenyésztés, a mezőgazdaság és az építészet különböző módszereit (Balogh 1991: 164), ezzel alapozva meg a XII–XIII. sz. folyamán kialakult szoros gazdasági és kulturális kapcsolatokat. Mindez kétségtelen elősegítette a dolgozók kapcsolatait, kultúrájuk kölcsönös gazdagodását, mely tükröződik a két szomszédnép szókincsében is (Lizanec 1970: 35–40; Udvari 2000: 221).

A társadalomtudományok kutatóit, közöttük a nyelvészeket, néprajzos szakembereket jó ideje foglalkoztatja a Kárpát-medencében együtt élő népek kulturális és nyelvi kölcsönhatásának kérdése, ennek keretében a magyar nyelvet ért szláv nyelvi, valamint a szláv nyelveket ért magyar nyelvi hatások problematikája is

* II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Filológia Tanszék, Ukrán Tanszéki Csoport oktatója. Доцент кафедри філології Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ. Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute, Department of Philology.

** II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Filológia Tanszék, Magyar Tanszéki Csoport oktatója, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Szláv Nyelvészeti Doktori Programjának doktorjelöltje. Викладач кафедри філології Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ, аспірант Будапештського університету ім. Лоранда Єтвеша. Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute, Department of Philology.

(Udvari 1997: 423). Ezzel kapcsolatban Mazuch Ede a következőt írja: „A Nyelvőr *Külföldi magyarok* cím alatt gyűjti egy idő óta a külföldre származott magyar szavakat. Hazánk nyelvi viszonyai mellett azonban még ennél is fontosabb feladat azon magyar szavak összegyűjtése, melyek a velünk együtt élő nemzetiségek nyelvébe átmenve, azok egyikében vagy másikában meghonosodtak” (Mazuch 1896: 298). Csopey László már az 1800-as évek második felében több munkát is szentelt e témának. Ő a hazai rutén nyelv magyar elemeinek meghonosodását a magyar nyelv kedvező helyzetével indokolja (Csopey 1881: 270), ez volt ugyanis a hatalmi szervek, a mindennapi élet és az iskola hivatalos nyelve is (Sztankanin 1938: 333). Ugyanakkor „ahhoz, hogy egy másik nyelvből egy szót átvegyünk, és az az átvevő nyelvben meg is honosodjék, az átvevő nyelvi közösség tagjainak jól kell ismerniük az átadó nyelvet, vagyis legalább a részleges kétnyelvűség¹ fokán kell állniuk, különben nem értenék a szavak jelentését, tehát nem is kerülhetne sor azok átvételére, legalábbis nem pontos jelentésük megtartásával” (Sulán 1963: 261).

Kárpátalja területe tehát a nyelvi interferenciák kutatásának „természetes nyelvi laboratóriuma”, hiszen itt a nyelvi kapcsolatok és a kétnyelvűség minden fajtája² jól tanulmányozható (Ladcsenko 1993: 207). Udvari István elsőként figyelt fel az ukrán tudományos világ számára értéktelen népnyelvű irodalomra és a tudományos kutatások tárgyává tételét javasolta, elvégezve az első legfontosabb lépéseket³.

S bár a kontaktológiai szakirodalom szerint nyelvi univerzálénak számít, hogy nyelvi kontaktushelyzetben a főnevek, az igék és a melléknevek kölcsönözhetőek egyik nyelvből a másikba a legkönnyebben (Bartha 1993: 105), de a rutén nép szókölsönzésére jellemző, hogy a kölcsönvett magyar szók közt igen sok ige is található (Csopey 1881: 270). Az ilyen jövevényszavak a befogadó nyelvjárássok fonetikai, morfológiai törvényszerűségeihez idomulva honosodtak meg, s e folyamat eredményeképpen hangalakjuk is többé-kevésbé megváltozott (Udvari 1997: 424–425).

A legtöbb szláv nyelv lexikai hungarizmusainak számbavétele megtörtént, s így a sok évszázados magyar–szláv nyelvi érintkezés történetének gazdag irodalma van (Udvari 1997: 423). A Kárpát-medencei kárpátukránok (ruszinok)⁴ nyelvében meghonosodott magyar lexikai elemek vizsgálatában is jelentős eredmények születtek. Az Udvari István által kijelölt vonalon, a kárpátaljai irodalom nyelvezetének vizsgálatára összpontosítva végeztek kutatásokat (pl.: Bárány 2008, 2009,

¹ A kétnyelvűségről bővebben lásd: Skutnabb-Kangas 1997; Crystal 2003; Bartha 1999, 2000; Kiss 2002; Csernicskó szerk. 2003 vonatkozó fejezeteit.

² Leggyakoribb nyelvi kapcsolatok kárpátalján: ukrán–oros, magyar–oros, magyar–ukrán, ukrán–magyar, német–ukrán.

³ Udvari István néhány e témával kapcsolatos írása: uő. 1991; 1997; 2000; 2005. Teljes bibliográfiáját lásd: Zoltán szerk. 2010.

⁴ A ruszin népnév használatáról lásd: Csucska 1993; Panyko 1993; Móricz 2003; Szloboda 2003.

2010). Az író azonban a helyi színezet (*couleur locale*): megalkotásának eszközeként tudatosan használja a népnyelvi elemeket (vö. erről Lizanec 1965). A magyar elemeinek vizsgálatát a kutatók kiterjesztették a névtanra is. Pavlo Csucska (1965) például a kárpátaljai ukrán nyelvjárásokban meghonosodott magyar neveket, míg Olena Mészáros (1993) a kárpátaljai ukrán mesevilág magyar antroponímáinak vizsgálatát tűzte ki célul. Az utóbbi kapcsán megjegyzendő, hogy „rendkívül érdekes, de sajnos kevésbé tanulmányozott téma a népi próza kétnyelvűsége, melyet komplexen, más kérdésekkel együtt kellene vizsgálni: a mesemondó szociális és etnikai környezete, repertoárja formálódásának, hagyományainak forrásai, életútjának kulcspontjai, mesemondó stílusának jellegzetességei kérdéskörével (Musketik 1993: 72; 2010: 272–279; 2013).

E tényezők figyelembevételével mi is bővíteni szeretnénk a népnyelvben meghonosodott magyar lexikai elemek vizsgálatát. Munkánk további részében az 1981-ben napvilágot látott *Derevjane chudo* című kárpátaljai népmese-gyűjtemény anyagának hungarizmusait gyűjtjük ki, s adjuk közre szótárrá szerkesztett formában. A kötet szerkesztője Olekszandr Dej. A kiadvány anyagát Georgij Bodnar, Ivan Mihalok, Sztefan Marin és Ilyka Kalinyak tanítók által a XIX. század végén feljegyzett eddig publikálatlan mesék képezik. Feltételezhető, hogy a gyűjtés a kárpátaljai sajtóban közölt felhívásra jött létre, többek között a *Kelet* c. sajtóorgánium hasábjain is hasonló felhívás szerepelt. A megélénkült érdeklődés a néprajz iránt 1888 és 1895 között elsősorban Fincicky Mihály, az *Ung* c. újság szerkesztőjének köszönhető.

A négy kézirat anyaga a népmese több típusából tartalmaz példákat, ezek között megtalálható a csodamese, a fantasztikus kalandmese, az állatmese stb.

Olekszandr Dej megjegyzi, hogy a mesegyűjtemény kiadása előtt a kéziratos anyag nyelvezetén némi változtatásokat végzett el. Zavaró tényezőnek tekintette azt, hogy a feljegyző a lehető legpontosabban megőrizte a kárpátaljai keleti szláv nyelvjárás sajátosságait. A szerkesztő megjegyzi, hogy leginkább az ún. „jazicsije” elkerülése érdekében több lexikai elemet iradalmi megfelelőre cserélt. A morfológiai jelenségekben is előfordulnak változtatások, a mondattani szerkezeteket változatlanul hagyta a szerkesztő. A kiadvány végén (200–204 o.) ritkán használt szavak szótárát találhatjuk, anyagában számos magyar jövevényszó van. A szerkesztői változtatások ellenére is értékes anyagot kap a nyelvjáráskutató.

Az általunk elvégzett kutatás során az egyes szócikket a következő formában közöljük: a címszót a szófaj megjelölése és az átadó magyar nyelvi (nyelvjárási) alak követi, ezt pedig a címszó standard ukrán nyelvi megfelelője. Ezek után tüntetjük fel a *Derevjane chudo* népmese-gyűjteményből vett adato(ka)t. A szócikketeket Csopey László *Русько мадярський словарь*-ra (Csopey 1883) és *Magyar szók a rutén nyelvben* (Csopey 1881) c. tanulmányára való hivatkozások zárják. A szavak adatolása Csopey László két munkájában arra utal, hogy a legtöbb magyar jövevényszó rég meghonosodott eleme a kárpátaljai keleti szláv népnyelvnek.

бай *fn* < m. *baj* (vö. ukr. irod. *біда*): *Але ж тут один бай є.* [114]. *Та що ва бай.* [161]. *Який бай був.* [168]. *Бай і лихо мені буде.* [169]. *Но не бай.* [194]. *Не бай, не бай.* [194].

банда *fn* < m. *banda* (vö. ukr. irod. *оркестр, музика*): *Велика банда йграла.* [18]. *Банда за неї їде, граючи.* [28]. *За ними прийшла і банда.* [136]. – vö. Csorpey 1883: 7.

банувати *ige* < m. *bánja* (vö. ukr. irod. *журитися, сумувати*): *То я не баную.* [93]. *Уже не баную.* [99]. *Не бануй.* [103]. *Я не баную.* [105]. – vö. Csorpey 1881: 272.

баторно *hat* < m. *bátran* (vö. ukr. irod. *сміливо*): *Котрі баторно хоть які життя можуть почати.* [127].

бачі *fn* < m. *bácsi* (vö. ukr. irod. *дядько*): *Дайте мені лабду, дайте, бачіку.* [32]. – vö. Csorpey 1881: 272; 1883: 9.

бетегга *fn* < m. *betegség* (vö. ukr. irod. *хвороба*): *Буду смертними бетеггами морити.* [126]. *Не усі однакі й бетегги були.* [127]; **бетежний** *tn* < m. *beteg* (vö. ukr. irod. *хворий*): *Де прийде до бетіжника, я там буду.* [124]. *Ти помастии бетежного.* [126]. *Буду у ногах бетежного стояти.* [126]. *Просився кнегині до бетежног пана.* [126]. *Коло ніг бетежного сьоїть.* [126]. *Можна, що бетежна.* [182]. – vö. Csorpey 1883: 11.

бизовати *ige* < m. *megbízik* (vö. ukr. irod. *довіряти*): *Я б на тебе вівці бизовав.* [34]. *За тайстру уже пан уже бизував.* [137]. *Я бизую на тебе.* [157]. – vö. Csorpey 1881: 274; 1883:12.

бизувно, набизувно *hat* < m. *bizony* (vö. ukr. irod. *напевно*): *Тепер бизувно не буде їх.* [86]. *Бизувно там є і царська донька.* [111]. *Бизувно із двох би був чорт.* [128]. *Набизувно зарізала б тебе.* [130]. *Бизувно там останеться.* [136]. *Бизувно він украв.* [147]. *Бизувно буде їти на торг.* [157]. *Бизувно будеш попом.* [161]. *Бизувно, до багатого мельника сватачі.* [168]. *Набизувно, розбійники.* [170]. *Тут є бизувно.* [171]. *Набизувно довжна тут бути з обідом.* [178]. *Бизувно сіном їм передав.* [188]. – vö. Csorpey 1883: 12. – vö. Csorpey 1881: 274.

бирувати *ige* < m. *bír* (vö. ukr. irod. *могти, бути в силі*): *Не будеш бирувати нести.* [159]. *Як лиші біруєте.* [171]. *Не бировав їсти.* *Кладе кума левеш із лашками.* [181]. – vö. Csorpey 1881: 273; 1883: 12.

бігар, бігарь *fn* < m. *bíge* (vö. ukr. irod. *кий, кілок, палка*): *Я тобі дам сей бігарь.* [77]. *Сей бігарь такий, що йому не накажеш, та й учинить.* [77]. *Узяв той млинок, а той бігарь.* [78]. *Каже бігарю.* [78]. *Бігарю, іди за млинком.* [78]. *Бігарь покрутився і полетів.* [78]. *Ти бігарь дав за млинок.* [78]. *Іди ти, бігарю.* [78]. *І млинок мав, і бігарь.* [78]. *Каже бігарьові.* [79]. *Бігарю, іди за млинком.* [79]. *Бігарь позвивався.* [79]. *Каже бігарь.* [79]. *Каже бігарьові.* [79]. *Бігаріку, бігай лиші ти за млинком.* [80]. *Іскрутився бігарик.* [80]. *Каже бігарьові.* [80]. *Бігарю, розломи сі двері.* [80]. *Бігар ударив якись рази у двері і розломив.* [80]. *Каже тоді бігарьові.* [80]. *Бігарю, виведи мені жону.* [80].

Бігарик *ухопив*. [80]. *Каже тоді бігарьові*. [81]. *Бігарю, неси сей млинок назад*. [81]. *Узяв бігарь млинок*. [81]. *Узяв із собою все те – млинок, бігарик, шаблю і кипиняг*. [82]. *Наказав тоді він бігаркові*. [82]. *Почав бігарик скло кришити*. [82]. *Ухватила бігар*. [107]. *Катуна казав про бігарі*. [131]. *Узяв бігар*. [144]. *Другий бігар несе*. [144]. *Я ряндя на бігар обвила*. [170].

бірток *fn* < m. *birtok* (vö. ukr. іrod. *маєток*): *Подарував йому великий бірток*. [102].

бовт *fn* < m. *bolt*, N. *bóut* (vö. ukr. іrod. *магазин, крамниця*): *Раз пішла вона в бовт*. [107]. *Зо мною пішли у мій бовт*. [172]. – vö. Csorey 1881: 274; 1883: 14.

бовташ *fn* < m. *boltoš*, N. *bóutos* (vö. ukr. іrod. *власник крамниці, продавець*): *Прийшов один дуже багатий бовташ*. [172]. *Завидував багатство бовташа*. [173]. *Пан бовташ най своїй жоні не вірить*. [173]. *Каже йому бовташ*. [173]. *Поніс його бовташеві*. [174]. *Бовташ і борбільова дівка*. [176]. – vö. Csorey 1881: 274; 1883: 14.

борбіль *fn* < m. *borbély* (vö. ukr. іrod. *цирульник*): *Був в одному вароші один борбіль*. [172]. *Сей борбіль мав прекрасну білу дівку*. [172]. *До того борбіля прийшов*. [172]. *Коли не була борбіля дома*. [172]. *Лише того борбіля дівка*. [172]. *Просив борбільову дівку*. [172]. *Я хочу того художнього борбіля кішасонку за жону взяти*. [173]. *Я борбільову узяв*. [173]. *Є тут один новий і молодий борбіль*. [174]. *Пішов до того борбіля*. [174]. *Та буде наш борбіль*. [174]. *Іди, любий мій борбілю*. [174]. *Узяв одного дуже художнього борбіля дівку за жону взяти*. [175]. *Наш борбіль був жінкою*. [176]. *Бовташ і борбільова дівка*. [176].

босорка, босорканя *fn* < m. *boszorkány* (vö. ukr. іrod. *відьма*): *Стара босоркішо*. [62]. *Продовжує босорка*. [137]. *Каже босорка*. [137]. *Стара босорканя каже*. [170]. – vö. Csorey 1883: 17; **босоркун** *fn* *hn* < m. *boszorkány* (vö. ukr. іrod. *відьмак*): *Босоркун – одного великого пана син*. [73]. *Почав просити той босоркун того урфія*. [73]. *Дуже пошкодував той урфій того босоркуна*. [73]. *Босоркун дуже велику силу дістав*. [73]. *А сього босоркуна туди одна шаркань прив'язала*. [74]. *Той босоркун, який від нього ту кішасонку узяв*. [82]. *Босоркун аж наверху був*. [82]. *Бо се босоркун, як тебе тут увидить, то тебе загубить*. [82]. *Ось того босоркуна кінь – той татош – загиргонив*. [82]. – vö. Csorey 1883: 17.

бот *fn* < m. *bot* (vö. ukr. іrod. *кий, кілок*): *Вихватився із тайстри велика бота*. [139]. *Хапаючи боту*. [139]. *Бота не перестала молотити*. [139]. *Бото лізь у тайстру*. [139]. *Бота заховалася у тайстру*. [139]. *А ту з ботою панові задержав*. [140]. *Вичватитсья велика бота із тайстри*. [140].

бочкори *fn* < m. *bocskor* (vö. ukr. іrod. *постоли*): *Доки три залізні бочкори не порвеш*. [102]. *Дала справити відразу трое залізних бочкорів*. [102]. *І треті бочкори доривала*. [102]. *Уже треті бочкори дориваю*. [103]. *Трое золотих бочкорів не порву*. [104]. *Я вже і бочкори порвала*. [104]. *Сам*

ледве утік від боту. [140]. Котрого бота так попихала. [140]. Перед ботою усі скакали. [140]. – vö. Csoréy 1881: 274; 1883: 17.

бунда *fn* < m. *bunda* (vö. ukr. irod. *шуба*): А бунда із золотого медведя. [50]. Він і ту бунду дав. [50]. Не маю дорогої бунди. [136]. Приніс дівці красну бунду. [136]. – vö. vö. Csoréy 1881: 274; 1883: 21.

вадасити *ige* < m. *vadászik* (vö. ukr. irod. *полювати*): Цілий день вадасили. [38]. Його швагри уже вадасять. [38]. Вадасили його швагри. [38]. Вадасячи побіля тог оборога. [141]. – vö. Csoréy 1881: 289; 1883: 24.

вадаска *fn* < m. *vadászat* (vö. ukr. irod. *полювання*): Одного разу зайшов у той ліс її газда із фоштером на вадаску. [17]. Кожний день ішов собі на вадаску. [20]. А сам ходив на вадаску. [20]. На вечір пішов Адамик із вадаски. [22]. На другий день знову пішов на вадаску. [22.] Прийшов Адамик додому із вадаски. [22]. Пішла на вадаску. [26.] Цар пішов раз у ліс на вадаску. [31]. Кожний день ішов цар на вадаску. [31]. Пішли на вадаску. [36]. Знову зібралися на вадаску. [38]. Прийшов із вадаски із своїм іношом. [105]. Прийшов із вадаски із іношом. [105]. Пішов той граф на вадаску. [106]. Прийшли навечір із вадаску. [106]. Перчик пішов на вадаску. [109]. – vö. Csoréy 1883:24.

валушний *tn* < m. *való* (vö. ukr. irod. *здібний*): Не тобі валушна палиця. [155]. – vö. Csoréy 1881: 290; 1883: 25.

вандрівник *fn* < m. *vándor* (vö. ukr. irod. *мандрівник*): Удав себе вандрівником. [63]. – vö. Csoréy 1883: 25.

вареш, варош *fn* < m. *város* (vö. ukr. irod. *місто*): У тім таки вароші, один великий бал був. [18]. Цар розіслав куренти у свій варош. [19]. Ось приходить у один варош. [27]. Весь варош був довкола обтягнений чорним поставом. [27]. Зайшов до одної хижі близ вароша. [27]. А варош мусить одну дівку дати. [27]. Вода почала втекти всюди варошом. [29]. Вийшов із вароша. [39]. У близький варош купити мелаю. [50]. У вароші ярмарок буде. [58]. Прийдеш у один варош. [64]. Пішов у той варош. [64]. На його серенчу із одного вароша усі парні позвосили. [111]. Раз у тому вароші пограбували якійсь розбійники. [116]. Далеко за варошем. [116]. Виїхали за варош. [117]. Був у однім вароші мейсарош. [150]. У тім вароші було і одне депо катун. [150]. Катуні уночі корови крали. [150]. Я пішов на варош. [154]. Пішов на варош. [154]. У одним вароші торг буде. [156]. Пішов на ярмарок до найближчого вароша. [164]. З того і того вароша. [168]. Був в одному вароші один борбіль. [172]. Із того вароша. [172]. Не було у цілому вароші. [172]. В другий варош крам купувати. [173]. Чмуль, таки з того вароша, поїхав із ним. [173]. Доки в одна варош не прийшла. [174]. У тім вароші зараз дала знати. [174]. Катун послала назад у свій варош. [176]. – vö. Csoréy 1883: 25.

вашар *fn* < m. *vásár* (vö. ukr. irod. *базар, ярмарок*): Візьміть цю кулю на вашар. [58]. Понесла на вашар. [58]. На вашарі децо купити. [60]. Лемик не пішов на вашар. [60]. І пішов на вашар. [133]. Іде на вашар. [133]. Будуть

вести на ваиар. [146]. *Ведуть слуги телицю на ваиар.* [146]. – vö. Csorey 1881: 290; 1883: 26.

газда *fn* < m. *gazda* (vö. ukr. irod. *господар*): *Коли умирала жона сього пана, то так наказала своєму газді.* [12]. *Звідується од нього, того жебрака, її газда.* [17]. *Одного разу зайшов у той ліс її газда.* [17]. *Звідується у неї її газда.* [17] *Її газда у міху порубаний.* [27]. *Став просити свого газду.* [29]. *Не циганин уже її газда.* [30]. *Той нещасний газда де?* [39]. *Був за червоним морем один худобний газда.* [40]. *Став просити того газду.* [56]. *Її газди нема дома.* [60]. *Що накажеш, мій газдо?* [65]. *Що наказуєш, газдо мій?* [65]. *Що наказуєш, газдо мій?* [66]. *Газдо-, уставай.* [66]. *Що наказуєш, стародавній газдо мій?* [69]. *Твого газду так удар в каміння.* [69]. *Їх газда жалісно пискає.* [73]. *Де є наш газда?* [73]. *Наш газда на дереві.* [73]. *Передав його своєму газді.* [78]. *Приніс його своєму газді.* [79]. *Приніс своєму газді.* [80]. *Її газда погнав просити.* [81]. *Звідується од неї газда.* [81]. *Звідується од неї газда.* [81]. *Її газда не діждеться.* [81]. *Кажи своєму газді, що дораз там буду.* [81]. *Звідується газда її.* [81]. *Її газда, прийшов із війни.* [96]. *Мій газда іще цуравіший, ніж я.* [97]. *Не годна свого газду найти.* [103]. *Газду свого шукає.* [103]. *Її газда лишив.* [103]. *Нащо газдо шукати.* [103]. *Газду свого шукає.* [103]. *Газду свого шукає.* [103]. *Газду шукає.* [104]. *Шукаю свого газду.* [104]. *Одна жона газду шукає.* [104]. *З газдою одну ніч спати.* [105]. *Приходить до неї її газди посестра.* [105]. *Газду шукала.* [105]. *Пустите з вашою газдою цю ніч спати.* [105]. *Їхній газда.* [105]. *Прийшла її газди.* [105]. *Має із газдою спати.* [105]. *Аби з її газдою спала.* [106]. *Буде іскати газду.* [108]. *Який він газда.* [116]. *Найбільшим газдою учинився.* [124]. *Мій той газда.* [131]. *Газда пробудився.* [131]. *Звідується у нього газда.* [131]. *Вийшов газда.* [131]. *Газда мене уже геть довго гостить.* [131]. *А других газдів.* [132]. *Чи дома газда.* [133]. *Її газда пішов із дому.* [141]. *Її газда не годен був її піймати.* [142]. *Її газда вихопився із корча.* [142]. *Газда і газдиня ніколи йому їсти не давали.* [143]. *Раз копає газда.* [143]. *А газда з жоною почали бігти.* [143]. *Почув газда.* [143]. *Було жаль за своїм газдою.* [174]. *Де її газда.* [174]. *свого газду враз упізнала.* [175]. *Про той знак її газда знав.* [175]. *Звідується вона у свого газди.* [175]. *Свого газду не виділа.* [176]. *Найбагатшого газди дівку посватаю.* *Кладе кума левеш із лашками.* [182]. *Найбагатшого газди легінь убрався.* [182]. *Який він газда.* [182]. *Се ж читавий газда.* [183]. *Вибрав одну дуже багатого газди дівку.* [183]. *Який він газда.* [183]. *І другі газди.* [192]. *Одного багатого газду за кума покликав.* [192]. *Газда під деревом сміється.* [195]. – vö. Csorey 1881: 278; 1883: 63.

газдівство *fn* < m. *gazdaság* (vö. ukr. irod. *господарство*): *Дуже жалували за газдівством.* [20]. *Той овріаи мав глибоко в лісі газдівство.* [34]. *На кого газдівство останеться.* [125]. *Все моє газдівство.* [159]. *Дозірав панове газдівство.* [162]. *Досить газдівства маю.* [173]. *Все своє газдівство вам передаю.* [173]. *Все своє газдівство передав.* [174]. *Передав усе газдівство.*

[175]. *Все своє газдівство передаю.* [175]. *Своє газдівство мусив передати.* [175]. *Чи є у нього якийсь газдівство.* [182]. *Тобто газдівство.* [184]. – vö. Csorey 1883: 63.

газдувати *ige* < m. *gazdálkodik* (vö. ukr. irod. *господарювати*): *Може і днесь газдують, коли не помер.* [17]. *Дуже довго газдували.* [40]. *Там вони обоє газдували.* [66]. *Може, і днесь газдують.* [69]. *Він пішов назад до свого вітця, і газдували.* [73]. *І днесь іще газдують.* [73]. *Так він тамі газдує.* [74]. *Газдують, коли не померли.* [122]. *Вони двоє і днесь газдують.* [143]. *І днесь може газдують.* [150]. *Дуже добре газдував.* [162]. *Як пану, газдує.* [162]. *Разом жили і газдували.* [176]. *Ще і днесь газдують.* [176]. *Тяжко буде газдувати.* [184]. *На кінець так вигаздував.* [185]. *Я так догаздувався.* [185]. *Так газдував.* [185]. *Так гаразд газдував.* [185]. *Файно газдував.* [185]. – vö. Csorey 1883: 63; **розгаздувати** *ige* < m. *eltékozol* ‘ua.’ (vö. ukr. irod. *розтринькати*): *Розгаздував все.* [185].

галасити *ige* < m. *halászik* (vö. ukr. irod. *ловити рибу*): *Я піду, ніби галасити.* [86]. *Почала галасити.* [86]. – vö. Csorey 1883: 50.

гаміство *fn* < m. *hamisság* (vö. ukr. irod. *хитрість, підступність*): *Лиш би легко з гаміства могли жити.* [191].

гараздувати *ige* < m. *garázdálkodik* (vö. ukr. irod. *самовільно розпоряджатись*): *Гараздується у хижі.* [62].

гаюв *fn* < m. *hajó* (vö. ukr. irod. *корабель*): *Сіли у гаюк.* [55]. *Сіли у гаюк.* [55]. *Там сідають у каюк.* [115]. – vö. Csorey 1881: 279.

геренда *fn* < m. *gerenda* (vö. ukr. irod. *балка*): *Увиділа що у пивниці за герендою іржаву колодицю.* [60]. *У сій геренді забитий.* [184]. *Чип витягся, а із геренди червоні стали сипатися.* [185]. *Червоних у геренду напрутав.* [185]. – vö. Csorey 1881: 278; 1883: 63.

гетеш *fn* < m. *heti fizetésű szolga* (vö. ukr. irod. *служник, наймит*): *Та й сам за гетеша у нього став.* [175]. *Той гетеш ішов їй usługувати.* [175]. *Гетеш мусив іти їй usługувати.* [175]. *Як ти дістав від жона твого гетеша перстень?* [176]. *Я сього гетеша жона.* [176]. – vö. Csorey 1883: 52.

гіяба *hat* < m. *hiába* (vö. ukr. irod. *даремно, що поробиш*): *Та гіяба.* [156]. – vö. Csorey 1881: 280; 1883: 52.

годнодь *fn* < m. *hadnagy* (vö. ukr. irod. *поручик*): *Цілком за годноди аванжирувала.* [174]. *Ходить коло годнодя.* [175]. *Убралася в своє плаття – у годнодьське.* [176].

гордів, гордув *fn* < m. *hordó* (vö. ukr. irod. *діжка*): *Один гордув вина, один гордув меду.* [31]. *Один гордув вина.* [31]. *Маю ще час випити один гордів вина.* [82]. *Випив один гордов вина.* [82]. *Маю час іще два гордови вина випити.* [84]. *Випив два гордови вина.* [84]. *Маю час іще випити три гордови вина.* [84]. *Випив три гордови вина.* [84]. *Маю час випити три гордови вина.* [87]. *Один гордів вина маю час випити.* [87]. *Випив гордув вина.* [87]. – vö. Csorey 1881: 280; 1883: 58.

гуліа, гулія *fn* < m. *gulya* (vö. ukr. irod. *череда*): *Дам тобі одну гулю волів.* [76]. – vö. Csorey 1881: 279.

гуня *fn* < m. *gúnya* (vö. ukr. irod. *верхня одежа з овечої вовни*): *Прив'язи йому нитку на гуню.* [120]. *Він усе у чорній великій гуні.* [120]. – vö. Csorey 1883: 62.

дейжа *fn* < m. *dézsá, N. déjzsa* (vö. ukr. irod. *чан, діжа*): *Дали зробити один дуже довгий ланцюг і одну дейжу.* [46]. *Пустили за ним униз дейжу.* [49]. *Усадив у дейжу одного великого каменя.* [49]. *Пустили дейжу із каменем.* [49]. *Упала на землю дейжа.* [49]. – vö. Csorey 1883: 67.

дараб(чик): *fn* < m. *darab* (vö. ukr. irod. *шматок, шматочок*): *Не дай мені цілу добу, лиш дарабчик хліба.* [20]. *Тоді на дарабчики порубав його.* [27]. *Дарабчики зав'язав у міх.* [27]. *Порубають його на дарабчики.* [48]. *Рубай мене на три дараби.* [72]. *Не маєте хоч дарабчик хліба?* [77]. *Винесла Перчикові дараб хліба.* [107]. *Просив би один дарабчик м'яса.* [110]. *Витяг дараб м'яса.* [110]. *Роздерли на дараби.* [115]. *Ті дарабки назад до вороха сходилися.* [115]. *Ще раз на дараби розірвали.* [115]. *Знову на дарабки розірвали.* [116]. – vö. Csorey 1883: 65.

дереш *fn* < m. *deres* (vö. ukr. irod. *лавка, на якій виконується тілесне покарання*): *Несли на двір дереш.* [155]. *Узяли дереш.* [155]. *Простерли на дереш.* [156]. – vö. Csorey 1883:68.

довган *fn* (*Nicotiana tabacum*): < m. *dohánu* (vö. ukr. irod. *тютюн*): *Одну піпу довган викурити.* [83]. *Викурив одну піпу довгану.* [83]. *Дві піпи довгану викурити.* [84]. *Дві піпи довгану викурив.* [84]. *Три піпи довгану викурити.* [84]. *Три піпи довгану викурив.* [84]. *Три піпи довгану викурити.* [87]. *Одну піпу довгану викурити.* [87]. *Піпу довгану викурив.* [87]. – vö. Csorey 1881: 276; 1883: 72.

жеб *fn* < m. *zseb* (vö. ukr. irod. *кишеня*): *Вийняв із жеба кінці язиків.* [30]. *А ти із жеба матері вийми ключ.* [32]. *Ти заткни потиху ключ матері у жеб назад.* [32]. *Вийняв ключ із жеба матері.* [32]. *Забив ключ у своїй матері у жеб.* [32]. *Украв у мамі ключ із жеба.* [34]. *Вийняв ножик із жеба.* [38]. *Бо тут ремінь із хребта у жебі.* [38]. *У жеб положив.* [38]. *Вийняв із жеба передерту жебаловку.* [39]. *Вийняв він із жеба той ремінь.* [39]. *Кинув у жеб.* [49]. *Вийняв катуна один пістоль із жеба.* [130]. *У нього у жебі є гроші.* [133]. *Вийняв їх із жеба.* [133]. *У жебі нема грошей.* [133]. – vö. Csorey 1881: 290.

жебаловка *fn* < m. *zsebkendő* (vö. ukr. irod. *носова хустина*): *Вийняв із жеба передерту жебаловку.* [39]. *Сею жебаловкою завивали сей палець.* [39]. – vö. Csorey 1881: 290; 1883: 91.

жіван *fn* < m. *zsivánu* (vö. ukr. irod. *злодій*): *Жіване крадуть мене.* [66]. *Що наказуєш, жіване?* [66]. – vö. Csorey 1883: 92.

ізчаловити *ige* < m. *megcsal* (vö. ukr. irod. *обдурити, підманути*): *Шаркань аж тоді увиділа, що ізчаловали її.* [112]. – vö. Csorey 1881: 275.

інош *fn* < m. *inas* (vö. ukr. ірод. прислужник, джура): Припросився за іноша. [30]. Припросився там за іноша. [50]. І я був за іноша. [63]. Послали іношом. [94]. Зобрався інош і пішов. [94]. Інош все розказав. [94]. Дала іношові добрі вечерю. [94]. Інош враз заснув. [94]. Рано інош устав. [94]. Передав іношові лист. [94]. Інош взяв і пішов. [94]. Інош узяв ташку. [96]. Закликав того іноша. [97]. Інош усе оповів. [97]. Прийшов із вадаски із своїм іношом. [105]. Інош поніс вечерю. [105]. Прийшов із вадаски із іношом. [105]. Кажє своєму іношу. [106]. Кажє інош. [106]. Кажє він іношові. [106]. Кажє інош. [106]. Інош пообіцявся. [106]. Послала йому іношом вечерю. [106]. Інош не доніс йому. [106]. Інош дуже упрошував. [106]. Інош найшов усі тарілі порожні. [121]. Сказав інош царю. [122]. Пішов молодий цар із іношом вартувати. [122]. Інош лишив на царському столі. [122].

кельтовати *ige* < m. *költekezik* (vö. ukr. ірод. витрачати гроші): Зачав кельтовати на те діло. [125]. – vö. Csoréy 1881: 283; 1883: 147.

кальга *fn* < m. *kályha* (vö. ukr. ірод. піч): Коло кальги, де йому дали їсти. – vö. Csoréy 1881: 281; 1883: 142.

кантар *fn* < m. *kantár* (vö. ukr. ірод. вуздечка): На сей кантар. [35]. Дав йому овріяш кантар. [35]. Кантар ізняв із коня. [35]. Ну, то кінь той кантар. [35]. Кинув кантар на пня. [35]. Ну, кінь той кантар на пня. [36]. Кинув кантар на пня. [36]. Кантар із коня зняв. [36]. Винув кантар на коника. [36.] Зняв кантар із коня. [38]. Кинув кантар на коника. [38]. Ізняв кантар із того коня. [38]. Зняв із коня кантар. [39]. – vö. Csoréy 1883: 143.

канчов(ик): *fn* < m. *kancsó* (vö. ukr. ірод. глечик): Дівка взяла канчовик. [99]. Дівка вхопила канчовик. [99]. Узяла канчовик. [99]. – vö. Csoréy 1881: 281; 1883: 143.

картятися *ige* < m. *kártyázik* (vö. ukr. ірод. грати в карти): Почали картятися. [20]. – vö. Csoréy 1883: 145.

карфа *fn* < m. *karfa* (vö. ukr. ірод. перила): Золотий міст з діамантовими карфами. [59]. Золотий міст з діамантовими карфами справили. [59]. Сяв золотий міст з діамантовими карфами. [59]. – vö. Csoréy 1881: 281; 1883: 145.

касарня *fn* < m. *kaszárnya* (vö. ukr. ірод. казарма): Переспав там у касарні. [133]. Прийшов у касарню. [133]. Ліг собі під касарню. [134]. До касарні додому не йшов. [151]. Пішов у касарню. [151]. Раз катуна пішов додому в касарню. [154]. Ідуть за палицями у касарню. [155]. Там у касарні. [155]. Приходять близько до касарні. [155]. По всій касарні приказує. [156]. Пішов собі у касарню. [157]. – vö. Csoréy 1883: 145.

катуна *fn* < m. *katona* (vö. ukr. ірод. солдат): Прийшов до царя один катуна. [31]. Все положив у лісі, що йому катуна сказав. [31]. Даремно давав туди катун. [45]. Катуні отворили темницю. [61]. Багато катун звідти вилізе. [79]. Візьмуть сипатися звідти катуні. [79]. Усі катуні полізли назад у кипиняг. [79]. Та де твої катуні? [81]. А чи всі ваші катуні тут є? [82].

Наладили лінію, доки його катуни мають стояти. [83]. Почали сипатися катуни. [83]. Почали катуни битися. [83]. Його катуни всі попадали. [83]. А того катуни усі стояли. [83]. Його катуни всі в кипиняг бігли. [83]. Катуни так і учинили. [92]. Чингилинги катуна. [112]. Їй купив чингилинги катуна. [112]. Чингилинги катуну. [112]. Се є чингилинги катуна. [114]. Захожував один красний легінь – катунаський офіцер. [116]. Недалеко дванадцять легінів нагле ішли, як катуни. [116]. Прийшов дванадцять катунів. [116]. Чорт і катуна. [127]. Йшов тудою один дуже смілий катуна. [128]. Учув се катуна. [128]. Катуна умів плавати. [128]. Почав просити знову катуну. [128]. Катуна пішов. [128]. Дуже жалувався катуні. [129]. А катуна грітися. [129]. Запалив катуна піну. [129]. Полакомився катуна на ту піну. [129]. Хотів би катуна ту піну. [129]. Взяв катуна вугіль. [129]. Кажє катуна. [129]. І подав катуни. [129]. І катуна напився. [129]. Катуна ліг собі. [129]. Заріж сього катуну. [129]. Підскочив да катуни. [130]. Катуна не хотів на це пристати. [130]. Вийняв катуна один пістоль із жеба. [130]. Що із катуни виніс. [130]. Коли катуни стріляли. [130]. Я не був між катунами. [130]. Подав йому катуна пістоль. [130]. Кажє йому катуна. [130]. Кажє йому катуна. [130]. Кажє катуна. [130]. Загойкав катуна на совгабірова. [130]. Кажє чорт катуні. [130]. Виліз катуна. [131]. Вхопили катуни. [131]. А катуна доти собі думав. [131]. Кажє катуні. [131]. Вийшов катуна. [131]. Катуна казав про бігарі. [131]. Зібрався чорт із катуною. [131]. Кажє чорт катуні. [131]. Зайшов катуна. [132]. Кажє катуні. [132]. Катуна скоренько зняв хреста. [132]. Звідується чорт у катуни. [132]. То катуни ідуть. [132]. Кажє катуна. [132]. Катуни йдуть. [132]. Він у катунах. [133]. Набрив собі грошей той катуна. [133]. Іти назад у свій регімент у катуни. [133]. Мали іти всі катуни. [133]. Збіглися катуни. [134]. То той катуна був. [134]. Ішов із своїми катунами. [144]. Як корчмар научив катуну красти. [150]. У тім вароші бувло і одне депо катуна. [150]. Катуни уночі корови крали. [150]. М'ясо купувало на всіх катуна. [150]. Був один превеликий і міцний катуна. [150]. Катуна випив. [151]. Кажє корчмар катуні. [151]. Катуна. [151]. Катуна думає. [151]. Кажє катуна. [151]. Катуна пішов. [151]. Виплатив Дувид катуни. [152]. Катуна п'є. [152]. Катуна пішов. [152]. Не казав і катуна. [152]. Прийшов катуна. [152]. А катуна. [154]. Катуна. [154]. Раз катуна пішов додому в касарню. [154]. Порядний катуна був. [154]. Катуна. [154]. Взяв катуна палицю. [154]. Катуна. [155]. Катуна взяв. [155]. Катуна кажє. [155]. Катуна лиш доти дав. [155]. Йому катуна продав. [155]. А катуна іззаду. [155]. Катуна веде корчмаря. [155]. Корчмар із катяною прийде. [155]. Приходить катуна. [155]. Катуна салютує. [155]. Катуна рапортує. [155]. Палиці, що той катуна має. [156]. А катуни скоро передають. [156]. Катуна іще й потвердив. [156]. Катуна геть довго не ходив до Дувид. [156]. Катуни всі завидують його. [156]. Не лиш катуни сміялися. [156]. Раз чує катуна. [156]. А катуна. [156]. Катуна видить. [157]. Катуна подякував.

[157]. Катунa приждав. [157]. Ото катунa. [157]. А катунa все доброї дяки звик бути. [157]. Звідує Дувидa катунa. [157]. Катунa став на коліна. [158]. Кажє йому катунa. [158]. Встав катунa. [158]. Катунa звідує. [158]. Катунa гадає собі. [158]. Кажє катунa. [158]. Кажє катунa. [158]. Як би катуни стрястися. [158]. Устав катунa. [158]. Ось кажє катунa. [158]. Катунa не слухав. [159]. Та катунa як крикнув. [159]. Катунa, сміючися. [159]. Та й беру десять катун. [175]. Заекзицирувала на своїх катун. [176]. Його обступили катуни. [176]. Враз заекзицирувалася своїм катунам. [176]. Катун послала назад у свій варош. [176]. – vö. Csorey 1881: 281; 1883: 145.

каштіль *fn* < m. *kastély* (vö. ukr. ірод. палац): Ось прийшов до одного каштілья. [20]. То заставили той каштіль (на карту):. [20]. Зараз і свою матір повив у той каштіль. [20]. Справиш од мого каштілья до твого золотий міст. [59]. До твого каштілья сам біг. [59]. На сих місцях – три каштелі. [59]. Прибіг до царського каштілья. [59]. Із царської палати перейшли до свого каштілья. [59]. Там іще більше гостина, ніж у царському каштелі найшлися. [60]. Прийшов у той каштіль. [60]. Каштіль понесли на город. [60]. Вхопили той каштіль. [60]. На його каштелі є одне чудо. [60]. Каштіль на курячій лапці. [60]. Ввійшли у той каштіль. [61]. Чоловіка у тому каштелі. [61]. Два каштелі та й жона. [61]. Що лиш є у двох каштільях. [61]. Уже видів свої каштелі. [62]. Дуже красний каштіль. [66]. Новий красний каштіль. [66]. Несли сей каштіль. [66]. Пішов шукати той красний каштіль. [66]. Маю шукати красний каштіль. [67]. Один чоловічок красний каштіль шукає. [67]. Красний каштіль. [67]. Шукає красний каштіль. [67]. Шукаю красний каштіль. [68]. Шукає красний каштіль. [68]. Де є той красний каштіль. [68]. Не виділи красний каштіль. [68]. Де є красний каштіль. [68]. Маси повести сього чоловіка до того каштілья. [69]. Там і є той каштіль. [69]. Каштіль назад поніс. [69]. Привели у царський каштіль. [94].

керт *fn* < m. *kert* (vö. ukr. ірод. город): Прийшов у той керт, де божя свиня поросята плекала. [24]. Мав трьох синів та такий керт, що в один день зійшла золота морква. [45]. Ту золоту моркву, що у його керті є. [45]. Іди ти у керт. [45]. Прийшов у керт. [45]. Усе ходить у один керт. [48]. Керт обгороджений. [65]. Там красний кертик. [93]. Зайшла у той кертик. [93]. Сміє у сей кертик зайти. [93]. Пішла із кертика. [93]. У наш керт одна дуже красна дівка ходить. [93]. Пішла у керт. [99]. – vö. Csorey 1881: 282; 1883: 147.

кертис *fn* < m. *kertész* (vö. ukr. ірод. садівник): Ось видить кертис. [93]. Кертис дав її спокій. [93]. Кертис пишов до царьового сина. [93]. Розповів кертис. [93]. Пішов принц із кертисом. [94]. Принц із кертисом вихопилися. [94]. – vö. Csorey 1881: 282; 1883: 147.

кетефік *fn* < m. *kötőfék* (vö. ukr. ірод. вуздечка): Веде за кетефік. [38]. Другий за кетефік тримав. [147]. За кетефік тримав. [147]. За кетефік

тримав. [147]. Прив'язав кетефик. [147]. Кобилу за кетефик мав тримати. [148]. Так держиш кобилу за кетефик? [148].

кефа *fn* < m. *kefe* (vö. ukr. irod. *цітка*): Узяла кефу. [105]. Візьмуть кефу та все чихають. [106]. – vö. Csorey 1881: 281; 1883: 147.

кефувати *ige* < m. *kefél* (vö. ukr. irod. *чистити щіткою*): Довго його зісподу ноги кефувала. [105]. Кефувала його ноги. [105].

кипиняг *fn* < m. *körönyeg* (vö. ukr. irod. *опанча*): Один кипиняг. [79]. Ізняв із себе кипиняг. [79]. Усі катуни полізли назад у кипиняг. [79]. За млинок кипиняг дав. [80]. Він ізняв кипиняг. [83]. Розширив кипиняг. [83]. Його катуни всі в кипиняг бігли. [83]. Узяв із собою все те – млинок, бігарик, шаблю і кипиняг. [83]. А той млинок, бігарь, шабля і кипиняг, не знаю де ділися. [87].

кішасонка *fn* < m. *kisasszony* (vö. ukr. irod. *панянка*): А ми такого одну кішасонку виділи. [14]. Така і така кішасонка була на балу. [14]. Ми сії ночі таку кішасонку виділи, що таке плаття мала, наче сонце. [16]. Кішасонка, що грала звами – дерев'яне чудо. [16]. Їде одна кішасонка. [48]. Просить та кішасонка його. [48]. Кішасонка за те дала йому одну лодку. [48]. Вернулася собі до тої кішасонки. [48]. Одна ще краща кішасонка сиділа. [48]. Просить його кішасонка. [48]. Кішасонка дала йому знову і ця таку ладу. [48]. Одна прекрасна кішасонка їсти варила. [48]. А ся кішасонка – тої бабки дівка була. [48]. Каже йому та кішасонка. [48]. Ся кішасонка шаркані за сокачку була. [48]. Кішасонку, що у шаркані була. [49]. Найшов і другі дві кішасонки. [49]. Він зібрався з кішасонками. [49]. Дав витягнути усі три кішасонки. [49]. Добра буде йому третя кішасонка. [49]. Браття за столом із кішасонками. [50]. Ось несе кішасонками їсти. [50]. Найкращою кішасонкою півнчався. [50]. Кішасонку сватати. [74]. Дістав ту кішасонку. [74]. Може ще й царську кішасонку. [74]. Не той, що його кішасонку поніс. [74]. Від нього ту кішасонку узяв. [83]. Та кішасонка, уже ж пані, іде. [83]. Із неї одна дуже прекрасна кішасонка зробилася. [122]. Така кішасонка із тої лелії стала. [122]. Стала прекрасна кішасонка. [122]. Прошу дуже красну кішасонку. [172]. Я хочу того худобного борбіля кішасонку за жону взяти. [173]. – vö. Csorey 1881: 282; 1883: 148.

ковдош *fn* < m. *koldus*, N. *kóidus* (vö. ukr. irod. *жебрак, прохач*): Ковдош і пан. [163]. Прийшов один ковдош. [163]. Дам тобі, ковдоше. [163]. Ковдош почав. [163]. Один ковдош там лишив. [163]. Уберуся я ковдушкою. [182]. Убралася як ковдошка. [182]. Як ковдошка, ночує. [182]. А ковдошка не спить. [183]. Як ковдошка, пішла собі. [183]. Ото за ковдошка була. [183]. Ковдошкою ночувала. [184]. Аж би його у ковди пустив. [186]. Діда у ковди пустили. [186]. Він у ковди пішов. [186]. – vö. Csorey 1883: 151.

кондаш *fn* < m. *kondás* (vö. ukr. irod. *свинопас*): Коло них один кондаш є. [76]. Пішов до кондаша. [76]. А його кондаш, видите – си свині всі його. [76]. Каже кондаш. [76]. Кондаш указав йому. [76]. Пішов назад до того

кондаша. [77]. Кондаш узяв млинок. [77]. Тоді кондаш каже. [77]. Відклонився кондашові. [77]. – vö. Csorey 1883:154.

копоршів *fn* < m. *koporsó* (vö. ukr. ірод. *гриб, труна*): Так просунули копоршів у теметів. [121]. – vö. Csorey 1881: 282; 1883: 156.

корбач *fn* < m. *korbács* (vö. ukr. ірод. *бати́з*): Коли ним обив'юся і корбачем вітну. [42]. І корбача повісили. [42]. А кекпеняк з корбачем під плече. [42]. Тоді бесяги з корбачем і з кепеняком зависив на клинець. [43]. Витяв корбачем. [43]. Кепеняк з корбачем зависили. [44]. На кінці корбач лускає. [157]. На кінці корбач лускає. [159].

космачки *fn* *tsz* (*Ribes grossularia*): < m. *köszméte* (vö. ukr. ірод. *агросові ягоди*): Взяла об'їдати виннички, космачки. [93]. Почала об'їдати космачки. [93]. Об'їдає космачки. [93]. – vö. Csorey 1883: 158.

кочига, кочія *fn* < m. *kocsi* (vö. ukr. ірод. *ка́рета, бричка*): Граф вибрався на парадний кочіг іти на бал. [18]. Так пішли собі на кочізи додому. [19]. Сів у золоту кочію. [54]. Дівка на няньової кочії проїжджалася. [116]. Їхав туди царів син на кочії. [121]. Зіскочив із кочії. [121]. А за дідом кочіги від великих панів приходили. [127]. Загнали коні з кочією. [168]. Посідали на кочію. [169]. – vö. Csorey 1881: 282; 1883: 158.

кочіш *fn* < m. *kocsis* (vö. ukr. ірод. *візник, погонич*): Се усе видів кочіш, та не показував що видіть. [13]. І тепер те все кочіш видів. [14]. Кочіш і тепер усе видів. [14]. І тепер кочіш це видів. [14]. І це кочіш видів. [14]. Кочіш і тепер те все спостерігав. [16]. Ось прийшов до нього кочіш. [16]. Кочіш видів тебе, коли убиралася. [16]. Став просити кочіша. [18]. Но кочіш боявся його брати, але воно просило дуже кочіша. [18]. Кочіш учинив те. [18]. Раз і кочіш присмотрів. [18]. Кочіш поклав її у сідак. [19]. Раз учув те і графів кочіш. [19]. Пізніше вийшов парадний кочіш. [44]. І не вірив й кочішові. [44]. Послав кочіша. [121]. Пішов кочіш. [121]. Не хотіла датися вирвати кочішу. [121]. Був один старий кочіш. [159]. Мене посвятив ваш кочіш. [161]. – vö. Csorey 1883: 158. – vö. Csorey 1881: 282.

куртий *tn* < m. *kurta* (vö. ukr. ірод. *короткий*): Мотуз іще все куртий. [163]. – vö. Csorey 1883: 164.

лабда *fn* < m. *labda* (vö. ukr. ірод. *м'яч*): Хлопець ходив... із золотою лабдою. [32]. Скочила хлопева золота лабда у овріяшову хижу. [32]. Дайте мені лабду. [32]. Тоді тобі дам лабду.... [32]. Узяв другу золоту лабду. [32]. Узяв і третю золоту лабду. [32]. Дайте мені уж лабду. [32].; **лабдатися** *ige* < m. *labdázik* (vö. ukr. ірод. *гратися м'ячем*): Із золотою лабдою, лабдаючися. [32]. Лабдався. [32].

лада *fn* < m. *láda* (vö. ukr. ірод. *ящик, скринька*): Кішасонка за те дала йому одну лодку. [48]. Сів у лодку. [48]. Лодка його сама перенесла. [48]. Виліз із тої лодки. [48]. Лодка знову сама вернулася собі. [48]. Як не проїдять ті лади. [55]. Почали гризти ладу. [55]. Вялися до склянчаної лади. [55].

ланц *fn* < m. *lanc* (vö. ukr. irod. ланцюг): Прикована до стола на двох золотих ланцях. [62]. І він ланці порозривав. [74]. Яким мене ланцем ударила. [134]. – vö. Csoréy 1883: 167.

ларма, лярма *fn* < m. *lárma* (vö. ukr. irod. лемент, гвалт): Як не стане крик і ларма. [140].

лашки *fn tsz* < m. *laskatészta* (vö. ukr. irod. домашня лакша): Великий горнець м'яса з лашками. [177]. Кладе кума левеш із лашками. [181]. – vö. Csoréy 1881: 283; 1883: 168.

левеш *fn* < m. *leves* (vö. ukr. irod. суп): Поклала йому жона голову і левеш. [114]. Кладе кума левеш із лашками. [181].

легінь *fn* < m. *legény* (vö. ukr. irod. парубок): Який красний легінь іде. [88]. Заклятий легінь. [98]. Стався із нього прекрасний легінь. [100]. Який прекрасний легінь. [100]. Вийде прекрасний легінь. [102]. Сього легіня скрізь повно. [104]. Цілий легінь був. [108]. Стався з нього великий легінь. [108]. Читаві легіні. [109]. Читавий легінь був. [109]. Приходять легіні із роботи. [109]. Каже легінь. [109]. Приходять голодні легіні додому. [110]. Ти ото легінь. [110]. Перчик же легінь. [110]. Захожував один красний легінь – катунський офіцер. [116]. Недалеко дванадцять легінів нагле їшли, як катуни. [116]. Прийшов і той легінь. [116]. А легінь одповів. [116]. Красний легінь був. [119]. До кожної приходів легінь. [120]. Прийшов до неї один красний легінь. [120]. Ста учених легінів. [127]. Був один легінь. [133]. Подала легіневі. [164]. Легінь весело вернувся. [164]. Молодий легінь. [172]. Багатий легінь кудись поспішав. [172]. Каже їй тоді той легінь. [172]. А легінь дав їй прекрасний крам. [173]. Ніколи так красного легіня не видів. [174]. Лиш тоді легіні читаві. [176]. Найбагатшого газди легінь убрався. [182]. Файний, красний легінь. [182]. Пішла у те село, звідки був легінь. [182]. Того і того легіня мати. [182]. Та легіня не було дома. [182]. Ні легінь, ні мати нічого не знали. [183]. Легінь знову убрався. [183]. Легіневі і в гадці нема. [183]. Легіні з дівками іграти. [183]. А легінь все лиш із тою дівкою грає. [183]. Далі співає легінь. [183]. Думає легінь. [183]. Каже легінь матері. [183]. Легінь. [184]. Один легінь махає. [191]. – vö. Csoréy 1881: 283; 1883: 168.

луйтра *fn* < m. *létra* (vö. ukr. irod. драбина): Ноги понад дві луйтри. [111]. Взяв луйтру. [189]. Воли вгору луйтрою на хижу гнав. [189].

мажа *fn* < m. *mázsa* (vö. ukr. irod. міра ваги): Буде мати сто маж первовічних грошей. [53]. Дай мені сто маж первовічних грошей. [53]. Учинилося сто маж давніх грошей. [53]. Там є сто маж грошей. [53].

марга *fn* < m. *marha* (vö. ukr. irod. худоба): Бо будеш ту маргу знати. [76]. Я тобі дам скільки хочеш землі, марги. [139]. Нащо мені землі і марги. [139]. Марги на заріз купує. [158]. – vö. Csoréy 1881: 284; 1883: 179.

мейсарош *fn* < m. *mészáros* (vö. ukr. irod. м'ясник): Був у однім вароші мейсарош. [150]. До того мейсароша вели. [150]. Від того мейсароша м'ясо купувало. [150]. Приходить він до того мейсароша. [150]. А того мейсароша, нащо привів. [156].

мейсарсік *fn* < m. *mészárszék* (vö. ukr. irod. бойня): *Поклали у мейсарсік.* [152].

мулотлувати *ige* < m. *mulatozik* (vö. ukr. irod. бавитися): *Стали там густі, іграти, мулотлувати.* [136]. – vö. Csorey 1881: 284; 1883: 191.

овріяш *fn* < m. *óriás* (vö. ukr. irod. великан, велетень): *Як би можна піймати – того овріяша.* [31]. *Прийшов овріяш.* [31]. *Овріяш п'яний спить.* [31]. *На неї уложили овріяша.* [31]. *Туди запер овріяша.* [31]. *Ходив там біля овріяшої хижі.* [32]. *Скочила хлопцева золота лабда у овріяшову хижу.* [32]. *Не хотів йому дати назад овріяш.* [32]. *І та упала до овріяша.* [32]. *Почав хлопчика просити овріяш.* [32]. *Каже овріяш.* [32]. *Випустив овріяша.* [32]. *Каже йому овріяш.* [32]. *Овріяша ніде нема.* [32]. *Пани прийшли оглядати овріяша, а овріяш ніде не було.* [32]. *Подивитись на овріяша, а овріяш ніде не було.* [32]. *Той випустив овріяша, у кого ключ був.* [32]. *Не мама випустила овріяша.* [34]. *І випустив овріяша.* [34]. *Коли ти випустив овріяша.* [34]. *Ходив там овріяш.* [34]. *Той овріяш мав глибоко в лісі газдівство.* [34]. *Зістався до дванадцяти років біля овріяша.* [34]. *Овріяш усе крав у нього вівці.* [34]. *Овріяш покрав у нього.* [34]. *Хлопчика до дванадцяти років годував овріяш.* [34]. *Овріяш прогав до того царя служити.* [34]. *Овріяш йому надавав.* [34]. *Знову йому овріяш іще більше овець дав.* [34]. *Дав він із того і овріяшеві.* [34]. *Прийшов до овріяша.* [35]. *Звідується у нього овріяш.* [35]. *Дав йому овріяш кантар.* [35]. *Пішов до овріяша.* [35]. *Овріяш звідується у нього* [35]. *Прийшов до нього овріяш.* [36]. *У тій коклодиці – дванадцять овріяшів.* [56]. *Сі овріяші таки, що лиш чоловік їм накаже, то вони зроблять.* [56]. *Вискочив один овріяш.* [58]. *Овріяш пропав назад.* [58]. *Вискочило звідти дванадцять овріяшів.* [58]. *Овріяші схопилися.* [58]. *Вискочило дванадцять овріяшів.* [58]. *Узяв од овріяші кулю.* [58]. *Вискочило дванадцять овріяшів.* [59]. *Вискочили овріяші.* [59]. *Овріяші за ніч все це зробили.* [59]. *Тим возом, що овріяші справили, прибіг до царського каштілья.* [59]. *Вискочило дванадцять овріяшів.* [60]. *Овріяші назад пропали.* [60]. *Вискочило звідти дванадцять овріяшів.* [60]. *Наказав тоді овріяшами.* [60]. *Овріяші вхопили той каштіль.* [60]. *Овріяші прислали.* [61]. *Овріяші двадцяти чотирьом чортам наказували.* [61]. *Овріяші прислали.* [61]. *Вискочило дванадцять овріяшів.* [63]. *Овріяші справили.* [63].

орсаг *fn* < m. *ország* (vö. ukr. irod. край, держава, маєток): *Своїм найстаршим паном, що були в його орсагу.* [64]. *Був в одному орсагу один цар.* [98]. *Пішла чутка по всьому округу і орсагу.* [167]. – vö. Csorey 1881: 285; 1883: 236.

парна *fn* < m. *parna* (vö. ukr. irod. подушка, перина): *А циганин за столом на парнах сидить.* [29]. *Під циганина усі парни улетіли.* [30]. *На його серенчу із одного вароша усі парні позвосили.* [111]. – vö. Csorey 1881: 285; 1883: 248.

піпа, піпосара *fn* < m. *pipa* (vö. ukr. irod. люлька): *Одну піпу довган викурити.* [83]. *Викурив одну піпу довгану.* [83]. *Дві піпи довгану викурити.*

[84]. *Дві піпи довгану викурив.* [84]. *Три піпи довгану викурити.* [84]. *Три піпи довгану викурив.* [84]. *Три піпи довгану викурити.* [87]. *Одну піпу довгану викурити.* [87] *Запалив катуна піпу.* [129]. *Довга піпосара.* [129]. *На піпосарі красні китиці.* [129]. *Полакомився катуна на ту піпу.* [129]. *Заміняймося із мною своєю піпою.* [129]. *Хотів би катуна ту піпу.* [129]. *Заміняли піпи.* [129]. *Положив у піпу.* [129]. *Ось бачить що піпи нема.* [129]. *Піпосара зосталася в роті.* [129]. *А та піпа якась така була.* [129]. *Яку ти мені піпу дав?* [129]. *Красну піпу.* [129]. *Я красну піпу видів.* [129]. *На назад свою піпу.* [129]. – vö. Csorpey 1881: 286; 1883: 259.

пістоль *fn* < m. *pisztoly* (vö. ukr. irod. *пістолет*): *Вийняв катуна один пістоль із жеба.* [130]. *Подав йому катуна пістоль.* [130]. *Пістоль вистрілив.* [130]. – vö. Csorpey 1883: 259.

(по)банувати *ige* < m. *tegbán* (vö. ukr. irod. *пожаліти, пожуритися*): *Побанував він тепер.* [43]. *Уже і побанував, що сюди прийшов.* [111]. – vö. Csorpey 1883: 262.

погар *fn* < m. *rohár* (vö. ukr. irod. *стакан*): *Той погар, що з нього воду п'є.* [72]. *Узяв хлопчик гребінь, рушник і погар.* [72]. *Кинь поверх голови погар.* [72]. *Кинув він погар.* [72]. *Положив її у погар.* [121]. *Сіла у погар.* [122]. – vö. Csorpey 1881: 286; 1883: 267.

поенгидувати *ige* < m. *megenged* (vö. ukr. irod. *дозволити, просити*): *Кумові хоть раз неонгедус.* [124]. – vö. Csorpey 1881: 277.

пробалувати *ige* < m. *próbál* (vö. ukr. irod. *пробувати*): *Пробалують, як туди зайти.* [119]. – vö. Csorpey 1881: 286; 1883: 316.

рібізлі (*Ribes*) *fn* < m. *ribizli* (vö. ukr. irod. *порічки*): *Об'їдає космачки, рібізлі.* [93].

(роз)бонтовати *ige* < m. *kibont, kinyít* (vö. ukr. irod. *відкрити*): *Розбонтовала ташку.* [96]. *Цариця розбонтовала ташку.* [96].

рокаш *fn* < m. *rakás* (vö. ukr. irod. *натовп, купа*): *Рокашем на нього йдуть.* [195]. – vö. Csorpey 1881: 286.

руд *fn* < m. *rúd* (vö. ukr. irod. *жердина*): *Ухопив возик за руд.* [48]. *Узяв за руд.* [48]. – vö. Csorpey 1881: 287.

сабля *fn* < m. *szablya* (vö. ukr. irod. *шабля*): *Одну саблю таку, що скільки хоч, аби рубала.* [50]. *Саблю до себе припасував.* [50]. – vö. Csorpey 1883: 354.

секереш *fn* < m. *szekeres* (vö. ukr. irod. *візник*): *Секереш взяв гроші.* [171].

серенча *fn* < m. *szerecsse* (vö. ukr. irod. *щастя*): *Серенчу маєш.* [47]. *Та й серенчу мав.* [49]. *На його серенчу із одного вароша усі парні позвосили.* [111]. *Бог хоче тобі серенчу дати.* [169]. – vö. Csorpey 1883: 361.

серсама *fn* < m. *szerszám* (vö. ukr. irod. *інструмент*): *Взяти у руки яку серсаму.* [119]. – vö. Csorpey 1881: 288; 1883: 361.

собоянка *fn* < m. *szobalány* (vö. ukr. irod. *покоївка*): *Придав до неї принц одну собоянку.* [94]. – vö. Csorpey 1881: 288; 1883: 369.

совгабіров *fn* < m. *szolgabíró* (vö. ukr. irod. *повітовий староста*): Підемо до совгабірова. [130]. Тут є совгабіров. [130]. Загойкав катуна на совгабірова. [130]. Совгабіров! [130]. Уже совгабіров. [130]. Кажє совгабіров. [130]. – vö. Csorey 1881: 288; 1883: 369.

сокачка *fn* < m. *szakács* (vö. ukr. irod. *кухарка*): Ся кішасонка шаркані за сокачку була. [48]. – vö. Csorey 1881: 287.

сокташ *fn* < m. *szokás* (vö. ukr. irod. *звичай*): Ти знаєш циганський сокаш. [176]. – vö. Csorey 1881: 288.

танір *fn* < m. *tányér* (vö. ukr. irod. *тарілка*): Мусила із ним із одного таніра їсти. [100]. На стіл положили один танір. [100]. – vö. Csorey 1881: 288.

татош *fn* < m. *táltos* (vö. ukr. irod. *казковий кінь з крилами*): Сей кінь — татош. [24]. Знову дам тобі татошика. [25]. Сів на татоша і пішов. [25]. Ворожильник із своїм татошом надлетів. [74]. Той татош – загиргонив. [83]. Кажє йому татош. [83]. Сів на татоша. [83]. Загиргонив той татош. [84]. Кажє йому татош. [84]. Сів на татоша. [84]. Кажє йому той татош. [84]. Сів на татоша. [84]. Ворожильника татош у маитальні. [87]. Сів на татоша. [87]. Мав уже два татоші. [87]. – vö. Csorey 1881: 288; 1883: 390.

теметів *fn* < m. *temető* (vö. ukr. irod. *цвинтар, кладовище*): Погребли його у теметів. [30]. І у теметів не несли. [121]. Так просунули копоршів у теметів. [121]. Побіг чорт у теметів. [121]. – vö. Csorey 1881: 289.

топанки *fn* < m. *torán* (vö. ukr. irod. *черевики*): Купив їй красні топанки. [112]. – vö. Csorey 1881: 289; 1883: 395.

трифалувати *ige* < m. *tréfál* (vö. ukr. irod. *жартувати*): Циган не трифалує. [181].

урфі, урфій *fn* < m. *úrfi* (vö. ukr. irod. *панч*): Одпросилася од того молодого урфія, що лиш на час вийде. Урфій її пустив. [13]. Тільки її увидів той урфій, зараз її узяв у танок. [14]. Знову якось одфіглювалася од того урфія. [14]. Її ухопів у танок той урфій. [14]. Межи танком урфій стягнув із пальця золотий перстень і натягнув її на палець. [14]. Вірвалася од урфія. [14]. Тоді уже надармо її шукав той урфій. [14]. Та урфій дуже розхворівся. [16]. Заплатив йому той урфій. [16]. Молодій урфій поїв. [16]. Прийшла до урфія. [16]. Кажє їй урфій. [16]. Почав просити той босоркун того урфія. [73]. Дуже пошкодував той урфій того босоркуна. [73]. Сей урфій дав йому ті три шафлі вода. [74]. Сказав урфійові. [74]. Урфій схотів би оженитися. [74]. Урфій із вітцем і так не умили. [74]. Крайце вмів говорити, ніж той урфій. [74]. Була свадьба із тим урфієм. [74]. Урфій не знав, що робити. [74]. На другій день пішов урфій туди. [85]. – vö. Csorey 1881: 289; 1883: 410.

фалат(чик): *fn* < m. *falat* (vö. ukr. irod. *шматочок*): Ти не маєш фалатчик хліба. [78]. – vö. Csorey 1883: 414.

фалка *fn* < m. *falka* (vö. ukr. irod. *череда, валка*): Буду тобі давати сю фалку свиней. [76].

фарадлований *mn* < *m. fāradt* (vö. ukr. irod. *стомлений*): Дуже фарадні були. [91]. – vö. Csorey 1883: 414; **фарадшаг** *fn* < *m. fāradság* (vö. ukr. irod. *втома*): Подякував за її фарадшаг. [27]. Подякував за фарадшаг. [31]. Подякував мішці за її фарадшаг. [69]. – vö. Csorey 1881: 277; 1883: 414.

фейса *fn* < *m. fejsze* (vö. ukr. irod. *сокира*): Тепер візьми фейсу. [72]. Він узяв фейсу. [72]. – vö. Csorey 1881: 277; 1883: 415.

фінджа *fn* < *m. findzsa* (vö. ukr. irod. *чашка*): Перстень поклала у фінджу. [174]. Вийняла перстень із фінджі. [174]. – vö. Csorey 1881: 278; 1883: 415.

фовт *fn* < *m. folt*, *N. fóut* (vö. ukr. irod. *стадо*): Там один фовт свиней пасеться. [76]. Дам тобі фовт свиней. [76].

фогаш *fn* < *m. fogas* (vö. ukr. irod. *клинець-вішалка*): А бунда із золотого медведя туди на фогаші запроваджена. [50]. На найзаднішим фогаші є одна коклодиця. [56]. Найдеши на фогаші одну колодицю. [56]. Узяв колодицю із фогаша. [56]. – vö. Csorey 1881: 278; 1883: 415.

хіснувати *ige* < *m. használ* (vö. ukr. irod. *використовувати*): Не дивіться на ліки, хоснуйте. [124]. Я ще мало хіснував сей божий дар. [139]. Тоді б можна хіснувати. [139]. Город ми будемо хісновати. [185].

хосен *fn* < *m. haszon* (vö. ukr. irod. *користь*): Вам із неї хісна там не буде. [32.] Із того хосен не буде. [77]. Не будуть мати хосен. [125]. Із мене хісна там ніякого не було. [130]. Хісна з них не буду мати. [133]. Який вам, пане, хосен. [151]. Який мене хосен з того. [176].

чижми *fn* < *m. csizma* (vö. ukr. irod. *чоботи, взуття*): Не маю до того чижем. [136]. Приносять дівці чижми. [136]. Позичив собі чижми. [182]. Чижми мої. [183]. – vö. Csorey 1881: 276; 1883: 430.

чікувча *fn* < *m. csikó* (vö. ukr. irod. *жеребчик, лоша*): Тут є се чікувча. [86]. Баба пустила чікувча ссати. [86]. Узяв те чікувча на руки. [86]. Каже йому чікувча. [86]. Він пустив чікувча. [87]. Чікувча побігло. [87]. Так чікувча тричі ходило ссати. [87]. Люди стали збігатися і чудуватися. [191]. – vö. Csorey 1881: 275; 1883: 430.

шаркантьови *fn* < *m. sarkantyú* (vö. ukr. irod. *шпори*): Із лится шаркантьови. [63]. Запнув шаркантьовом за міх. [63]. – vö. Csorey 1883: 431. – vö. Csorey 1881: 287.

шаркань *fn* < *m. sárkány* (vö. ukr. irod. *химера-змій*): Шаркань воду заперла. [27]. Шаркань пустить трохи води. [27]. Мусить свої найменшу дівку дати шаркані. [27]. Кажіть шаркані що один чоловік вас загнав. [28]. А шаркань каже. [28]. Шаркань знову дала їй води. [28]. Він шаркань загубить. [28]. Ось коло полудня пустила шаркань білу полемін. [28]. Шаркань уже тягнеться із колодязя. [28]. Почав із шарканю розцибатися. Двадцять голів одтяв шаркані. [29]. Він боровся із шарканю. [29]. Як бореться із шарканю. [29]. Шаркань була стята. [29]. Лиш шараканьські голови лежать. [29]. Циганин веде шарканьські голови. [29]. Не він загубив шаркань. [29]. То не той, що загубив шаркань. [29]. Як шаркань ізтяв, язикам кінці повідрізував. [30].

У тій хижі шаркань перебувала. [48]. Прийде шаркань та вас загубить. [48]. Ся кішасонка шаркані за сокачку була. [48]. Нараз прибігає шаркань. [48]. Взяла його шаркань просити. [48]. Кажє йому шаркань. [48]. Так шаркань помастила його братів. [49]. Увиділа його шаркань. [49]. Помогли йому шаркань забити. [49]. Забивши шаркань, взяв собі і ту кішасонку. [49]. Кішасонку, що у шаркані була. [49]. Найкращою кішасонкою півнчався, що у шаркані була. [50]. Виходить шаркань до берега моря. [52]. Кажє шаркань. [52]. То тобі мног буде, – кажє шаркань. [52]. Шаркань дала золотий перстень. [52]. Потім шаркань скочила. [52]. Шаркань купила хлопця. [69]. Прийшла до нього шаркань. [69]. Дав одного хлопця шаркані. [69]. Шаркань йому дуже багато грошей надавала. [69]. Понесла шаркань хлопця додому. [69]. Як шаркань думала. [69]. Мій няньо шаркані продав мені шість днів годувати. [69]. Прийшла додому шаркань. [70]. Привела його шаркань додому. [70]. Мій няньо шаркані продав мені на шість днів годувати. [70]. Ось прийшла шаркань. [70]. Мій няньо шаркані продав мені на шість днів годувати. [70]. Шаркань тобі не заріже. [70]. Шаркань мене здогонила. [70]. Де є той гребінь, що ним шаркань чешлється? [72]. Ось прийшла додому шаркань. [72]. Шаркань уже недалеко. [72]. Шаркань його перейшла. [72]. Шаркань перейшла. [72]. Шаркань не годна була перейти. [72]. Шаркань знову пішла до його вітця. [73]. Нарадила шаркань. [73]. Шаркань спряталася була. [73]. Увиділа шаркань. [73]. Кажє шаркань. [73]. Шаркань коло нього. [73]. Схопилися за шаркань. [73]. А сього босоркуна туди одна шаркань прив'язала. [74]. З котрої вийшла була шаркань. [110]. Звідти одна шаркань вилетіла. [111]. Шаркань туди винесла. [111]. Шаркань додому прийде. [111]. Шаркань прийшла додому. [111]. Шаркань аж тоді увиділа, що ізчаловали її. [112]. – vö. Csorey 1881: 287; 1883: 431.

шовгор *fn* < m. *sógor*, N. *sóigor* (vö. ukr. ірод. *швагер*): Нема дома, лиш його шовгориня. [69]. До його тестя двора, з ним і з шовгоринєю. [69]. – vö. Csorey 1881: 287; 1883: 433.

шор *fn* < m. *sor* (vö. ukr. ірод. *черга*): Тепер до царя пприйшов шор. [27]. – vö. Csorey 1881: 287; 1883: 433.

шором *hat* < m. *sorban* (vö. ukr. ірод. *по черзі*): Побачив у одному ярку жаб, що шором сиділи. [78].

шпарга *fn* < m. *spárga* (vö. ukr. ірод. *мотузок*): Дав іще шовкові шпарги. [111]. Я візьмуся за шпаргу. [111]. Взявся Перчик за шпаргу. [111]. До землі не стало шпарги. [111]. – vö. Csorey 1881: 287; 1883: 433.

югас *fn* < m. *juhász* (vö. ukr. ірод. *вівчар*): Туди ходив другого царя югас. [34]. То у малого югаса тайстрі найшла. [36]. – vö. Csorey 1883: 438.

FORRÁS

Дерев'яне чудо. Народні казки. Упорядк. О.І. Дей. Ужгород: видавництво «Карпати» 1981.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. BALOGH LAJOS (1991): Magyar nyelvi elemek a Kárpát régióban (A Kárpát nyelv atlasz I. kötet alapján). – In Gadány Károly szerk. *Nemzetközi Szlavisztikai Napok 4*. Szombathely, 1991. 163–171.
2. BÁRÁNY (2008) = БАРАНЬ Е. Б. Отражение влияния венгерского языка на закарпатский диалект украинского языка в процессе межязыковых взаимодействий – In *Взаимодействие и взаимоприковение языков и культур: состояние и перспективы* Материалы Международной научной конференции г. Минск, 20–21 марта 2008 г. В двух частях. Част 2. Минск 2008. 7–9.
3. BÁRÁNY (2009) = БАРАНЬ ЄЛИЗАВЕТА Лексичні гунгаризми у творах українських письменників Закарпаття – In *Українська мова*, 2009, № 2. 56–69
4. BÁRÁNY (2010) = БАРАНЬ ЄЛИЗАВЕТА Українсько-угорські міжмовні контакти на помежів'ї їх етнічних територій (Вплив угорської мови на лексику творів Закарпатських письменників): – In *Teka Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych* Tom V. Lublin 2010, 24–31.
5. BARTHA CSILLA (1999): *A kétnyelvűség alapkérdései – Beszélők és közösségek* – Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
6. BARTHA CSILLA (2000): A kétnyelvűség fogalma: tudománytörténeti vázlat. – In Borbély Anna szerk. *Nyelvek és kultúrák érintkezése a Kárpát-medencében* Budapest: MTA Nyelvtudományi Intézetének Élőnyelvi osztályán, 25–34.
7. BARTHA CSILLA (1993): *Egy amerikai magyar közösség nyelvhasználatának szociolingvisztikai megközelítései*. Kandidátusi értekezés. Budapest: kézirat.
8. CRYSTAL DAVID (2003): *A nyelv enciklopédiája*. Budapest, Osiris, 451.
9. CSERNICKÓ ISTVÁN szerk. (2003): *A mi szavunk járása. Bevezetés a kárpátaljai magyar nyelvhasználatba*, 125–126. Beregszász: Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola.
10. CSOPEY (1883) = ЧОПЕЙ Л. *Русько мадярський словарь*. Budapest, 1883.
11. CSOPEY LÁSZLÓ (1881): Magyar szók a rutén nyelvben. – In *Nyelvtudományi közlemények* XVI. 270–294.
12. CSUCSKA (1965) = ЧУЧКА П. П. Про угорські імена в українських говорах Закарпаття – In *Тези доповідей до XIX наукової конференції* серія мовознавча Ужгород – 1965. 33–36.
13. CSUCSKA (1993) = ЧУЧКА П. П. Питання літературної і державної мови в Карпатський Україні. – In *Українська мова на Закарпатті у минулому і сьогодні* Матеріали науково-практичної конференції (Ужгород, 5–6 травня 1992 року): Ужгород 30–31.
14. KONTRA MIKLÓS (1981): A nyelvek közötti érintkezés néhány kérdéséről, különös tekintettel az elangolosodó orvosi nyelvünkre. *NyudÉrt.* 109. sz. Budapest Akadémiai kiadó.
15. LADCSENKO (1993) = ЛАДЧЕНКО М. М. Особливості просодії українського речення у реалізації закарпатських українців. – In *Українська мова на Закарпатті у минулому і сьогодні* Матеріали науково-практичної конференції (Ужгород, 5–6 травня 1992 року): Ужгород 207–210.
16. LIZANEC (1965) = ЛИЗАНЕЦ П. М. Діалектизми-мадяризми та їх стилістичні функції в романі М. І. Томчання «Жменяки». – In: *Тези доповідей до XIX наукової конференції* серія мовознавча Ужгород – 1965. 71–75.
17. LIZANEC PETRO (1970): *Magyar–ukrán nyelvi kapcsolatok (A kárpáton túli ukrán nyelvjárások anyagai alapján)*. Uzshorod: Uzshorodi Állami Egyetem.
18. MAZUCH EDE (1896): Magyar szók a hazai rutén nyelvben – In *Magyar Nyelvőr* XXV. Kötet. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Bizottsága megbízásából szerkeszti, s kiadja Simonyi Zsigmond. Budapest, Hornyánszky Viktor sajtója, 298-300.
19. MÉSZÁROS (1993) = МЕЙСАРОШ О. С. Мадяризми в українському казковому антропоніміконі

- карпатського ареалу. – In *Українська мова на Закарпатті у минулому і сьогоодні Матеріали науково-практичної конференції* (Ужгород, 5–6 травня 1992 року): Ужгород 230–232.
20. MÓRICZ KÁLMÁN (2003): Ruszin vagy kisorosz? – In *Édes Anyanyelvünk XXV. évfolyam 5. szám* (2003. december): 15.
 21. MUSKETIK (1993) = LESZJA MUSKETIK Magyar elemek a kárpátaljai ruszin népmesékben – In *Néprajzi Látóhatár* 1993/4. 70–76.
 22. MUSKETIK (1993) = МУШКЕТИК ЛЕСЯ Людина в народній казці Українських Карпат: на матеріалі оповідальної традиції українців та угорців. Київ: Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України.
 23. MUSKETIK (2013) = МУШКЕТИК ЛЕСЯ *Фольклор українсько-угорського порубіжжя*. Київ: Український письменник.
 24. P. LAKATOS ILONA–T. KÁROLYI MARGIT (2002): Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területén a 80-as, 90-es években végzett nyelvjárási kutatások tapasztalatai. – In P. LAKATOS ILONA szerk. *Mutatványok a hármás határ menti nyelvhasználat kutatásából*, 27-33. Nyíregyháza: Bessenyei György Könyvkiadó
 25. PANYKO (1993) = ПАНЬКО С.С. Прикметник „русинський”: звідки таке слово? — In *Українська мова на Закарпатті у минулому і сьогоодні Матеріали науково-практичної конференції* (Ужгород, 5–6 травня 1992 року): Ужгород 263–267.
 26. SKUTNABB-KANGAS, TOVE (1997): *Nyelv, oktatás és kisebbségek*. Budapest: Teleki László Alapítvány.
 27. SULÁN BÉLA (1963): A kétnyelvűség néhány kérdéséhez – In *Magyar Nyelv* (1963): 261.
 28. SZLOBODA JÁNOS (2003): Kárpátukrán, ruszin, kisorosz – In *Édes Anyanyelvünk XXV. évfolyam 2. szám* (2003. április): 11.
 29. SZTANKANINEC (1938) = СТАНКАНІНЕЦЬ А. Мадяризми в українській мові на Закарпатті. – In *Рідна Мова* Науково-популярний місячник Рік VI. Число 7–8 (67–68) Жовква, липень-серпень 1938 року. 333–338.
 30. UDVARI ISTVÁN (1991): A magyarsággal érintkező ruszin (kárpátukrán): csoportok nyelvi folyamatairól – In *Kétnyelvűség a Kárpát-medencében* 66–69. Kiadja a Széchenyi társaság a Pszicholingva Nyelviskola közreműködésével. Budapest 1991.
 31. UDVARI ISTVÁN (1997): A ruszin (kárpátukrán): – magyar együttélés tükröződése Dmitro Keselya: Hoszundragosi c. művében. — In *Szavak- nevek- szótárak Írások Kiss Lajos 75. születésnapjára* KISS GÁBOR–ZÁICZ GÁBOR szerk. 423–435. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete Budapest, 1997.
 32. UDVARI ISTVÁN (2000) Pavlo Csucska: Vicsurki po baraninszki című kárpátaljai ruszin verseskötet magyar lexikai elemei. – In Borbély Anna szerk. *Nyelvek és kultúrák érintkezése a Kárpát-medencében* Budapest: MTA Nyelvtudományi Intézetének Élőnyelvi osztályán, 221–229.
 33. UDVARI ISTVÁN (2005): Az északkeleti nyelvjárástípus elemei kárpátaljai ruszin szótárakban. – In *Nyr* 129 (2005): 73–75.
 34. ZOLTÁN ANDRÁS szerk. (2010): *Udvári István élete és munkássága/ Иштван Удвари биобиблиографический указатель* Studia Ukrainica et Rusinica Nyíregyháziensia 26. Nyíregyháza, 2010.